

Spirit of Bosnia / Duh Bosne

An International, Interdisciplinary, Bilingual, Online Journal
Me?unarodni, interdisciplinarni, dvojezi?ni, online ?asopis

Kumstvo u Muhamedovaca, 1889

Kosta Hörmann

Listaju?i po narodnim pjesmama Muhamedovaca u Bosni i Hercegovini, zape?e pažljivom ?itaocu po?eš?e oko za stihove, u kojima se spominje kumstvo. Za primjer nava?am nekoliko ovijeh stihova:

”Lika¹ kumom bio kod djevojke.”.....²

”Evo t’ kuma, bega udbinjskoga.”.....³

”Pa mu sinu kosu kumovao”.....⁴

Mene ovi stihovi pobudiše, te stadoh o kumstvu poblize raspitivati u samih Muhamedovaca. Ubrzo dobih dosta obavijesti i o tom pitanju, te evo bilježim što sam i kako ?uo.

Naši Muhamedovci poznaju tri vrste kumstva. Kumstvo svatovsko ili vjen?ano, kumstvo šišano ili vodeno i kumstvo kod suneta.

Kumstvu svatovskom bi?e ve? oko stotinu godina što se trag prili?no zameo. Poslije zauze?a Bosne-Hercegovine po Osmanlijama ostalo je u Bošnjaka, koji prigriše vjeru prorokovu, uz ostale obi?aje i kumstvo vjen?ano.

Najdulje sa?uvalo se ovo kumstvo kao op?eniti obi?aj u bosanskoj Krajini, gdje se do u 18.vijek ?esto Muhamedovac vjen?ao s Hriš?ankom, a da se ovoj nije trebalo potur?iti. Ta i dan danas doga?a se u okolici Kolašina da Musliman vjen?a Hriš?anku. Djeca ovakvih mješovitih brakova vjere su muhamedovske, jer tako nare?uju muslimanske vjerozakonske ustanove. Ovakvi brakovi stvoriše poslovicu: ”Otac klanja, mati mi se krsti, a ja se kamenim”.

Ako dakle narodna pjesma iz prošlih vijekova spominje, da je Mustaj-beg li?ki (Lika) bio kum kod vjen?anja kojeg junaka, to nema sumnje, da se tada Muhamedovci još op?enito držahu obi?aja, u svatove povesti kuma. ?in kuma bio je neka osobita ?ast, jer uvijek samo kakog osobitog odli?nika traže za svatovskog kuma.

S vremenom se taj iz hriš?anske prošlosti naslije?eni obi?aj prili?no izgubio, a kumovo mjesto zauze ‘djever’; ali ima i dan danas krajeva u bosanskoj Posavini, gdje se djever zove kumom.

Kumstvo šišano ili vodeno,⁵ i ako je poznato u nekim krajevima Bosne, ipak se dosad sa?uvalo samo još u Hercegovini. Hercegovka?ki Muhamedovci kumuju djeci svojih prisnih prijatelja, da time utvrde prijateljstvo ne samo za sebe, nego i za svoje potomke. Ovo kumovanje biva kako

me?u dva Muhamedovca, tako i me?u Muhamedovcem i Hriš?aninom. Taj narodni obi?aj svršuje se sve?ano u ku?i dje?inog oca i to ovako.

Ako se Muhamedovcu rodi muško dijete, poru?i?e, ili ?e sam jednom zgodom zapitati njegov prisni prijatelj, da li dje?iji otac i uku?ani pristaju, da on budne kum novoro?en?etu. Ako pristanu, ugovore dan za tu sve?anost. Kumovanje biva dok djetetu još nijesu unesene makaze u kosu, a mora se obred ovršiti u jutru, dok je dan u napretku. Djetinji otac pozove prijatelje i ro?ake da do?u u njegovu ku?u, a ovi dolaze rano u jutro, kako ?e kuma što sve?anije do?ekati. Djetetu obuku najljepše haljine. Kum uzme dijete na krilo, a jedan od djetinjih ro?aka donese u kakvoj posudi, obi?no od stakla ili porculana, ?iste vode i drži je pod djetinjim vratom. Kum prihvati makaze i odreže djetinje kose, najprije više desnog uha, onda na sred glave, pa najposlije više lijevog uha. Odrezana kosa pada u vodu, što je u onoj posudi.

Kad je to svršio, baca kum u vodu kovanog novca – ve? prema svome imu?stvu – pet ili deset pleta (cvancika), dukat pa i više, koliko može i ho?e. Sakupljena družina baci?e tako?er u vodu kovanog novca. Sav taj novac podijeli?e hizme?ari (služin?ad).

Ovim obredom postao je doti?ni ku?ni prijatelj kum onom djetetu; on mu je od sad zaštitnik i branitelj, pa ?e kum?etu biti na pomo?i, makar ga i glave stalo.

Djetinja mati šalje kumu i njegovoj familiji na dar vezene i tkane stvari, a djetinji otac darova?e kuma puškom, sabljom, ?ibukom, konjem ili drugom kakvom stvari.

Poslije kumovanja cijelo društvo sjedne za sofru, te se veseli.

Kumstvo postoji dok kum ili kum?e živi; umre li koje, veli se: "Kumstvo bilo, kumstvo se razvrglo."

Ova je sli?na onoj i dojako poznatoj: "Umrlo kum?e, prestalo kumstvo."

Evo nekoliko primjera ovog kumstva:

Glasoviti Smail-aga ?engi? bijaše kum sinu svog vjernog prijatelja Mike Malovi?a iz Dragaljeva u Drobnjacima. Me?u Ded-agom ?engi?em (sinom Smail-age) i crnogorskim vojvodom Petrom Stevanovim (puncem sadašnjeg knjaza Nikole) tako?er je postojalo kumstvo.

Godine 1836. kumovao je inžinir Luchini ⁶ iz Dalmacije (rodom iz Padove), vrlome Ibrahim-begu Kapetanovi?u, sinu Ali-bega Kapetanovi?a-Ljubušaka. Moj ?estiti prijatelj Nezir ef. Škali? kumovao je godine 1860. sin?i?u Osmana Gegi?a u selu Me?e?i u kotaru rogati?kom.

Šišano kumstvo u velike je uticalo na društvene i politi?ke odnošaje; ?esto se njime utrnulo krvno neprijateljstvo me?u dvije porodice, koje od ?asa kumovanja postaa?e vjerni i pouzdani prijatelji.

Na ovo kumstvo dosta je nalik kumstvo kod suneta. ⁷

Kada se suneti sin?i? kojeg Muhamedovca, prizva?e on svog prijatelja, da mu drži dijete, dok berber sunet ovršuje. Tog prijatelja zva?e od ovog ?asa 'kumom' djetinji otac, djetinja mati, bra?a, sestre i svi ro?aci. Kum se smatra glavnim prijateljem; kum u svako doba može dolaziti u ku?u, od kuma se ne krije ku?na ženska ?eljad. Kad se kum?e oženi donije?e mlada darove, ne samo rodbini svoga vojna, nego i njegovom kumu. Ali se i kum valjano stara za svoje kum?e, ako ostane sirotno

iza oca; jer kad mu treba pomoći ili savjeta, uvijek će potražiti svoga kuma, a ovaj će mu učiniti sve što može.

Sve tri vrste kumstva poznaju samo Muslimani u Bosni i Hercegovini i u nekim krajevima balkanskog poluostrva; Osmanlijama je kumstvo posve nepoznato i nećeš mu naći traga ni u kuranu, niti u šerijatu.

GLASNIK ZEMALJSKOG MUZEJA, 01.01.1889

Notes

1. Pridjev glasovitog junaka Mustaj-bega ličkog ?
2. "Narodne pjesme Muhamedovaca u Bosni i Hercegovini" II. Knjiga, pj LX. stih 1162 ?
3. "Narodne pjesme Muhamedovaca u Bosni i Hercegovini" II. Knjiga, pj LXVII. stih 592 ?
4. Narodna pjesma, još neštampana ?
5. Prije nekoliko dana pripovijedao mi je g. Mehmed efendi Šarić iz Stoca, da ovu vrstu kumstva u okolici Stoca nazivlju: kumstvo krizmano. ?
6. Ovaj Luchini otvorio je nazad 45 godina veliki kanal kroz Ljubuško polje, te se tako to polje osušilo. ?
7. Sunet, arapska riječ – obrezivanje ?

The preceding text is copyright of the author and/or translator and is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported License.